

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felülvizsgálati eljárásban meghatalmazott hozzátartozó, ügyvéd II. rendű felperes által képviselt I. rendű és II. rendű felpereseknek dr. Nyéki Emese ügyvéd által képviselt alperes ellen kártalanítás megfizetése iránt a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságon 5.P.21.374/2007. számon, valamint a másodfokú bíróságon Pf.II.20.166/2008. számon folyamatban volt - a másodfokú eljárásban egyesített - perekben a Debreceni Ítéltábla 2008. április 9. napján meghozott Pf.II.20.045/2008/4. számú jogerős ítélete ellen a felperesek által 7. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2009. április 1. napján megtartott tárgyaláson meghozta az alábbi

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.045/2008/4. számú jogerős ítéletét - a per főtárgya tekintetében - hatályában fenntartja. A perköltségre vonatkozó rendelkezését részben hatályon kívül helyezi és a felperesek által az alperesnek fizetendő fellebbezési eljárási költség összegét 400.000-400.000 (Négyszázezer-Négyszázezer) forintra leszállítja, egyebekben hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek együttesen - 15 napon belül - 10.000 (Tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget és az államnak felhívásra 36.000 (Harminchatezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperesek keresetükben egymás közt egyenlő arányban kártalanítás jogcímén 324.850.000 forint tőke és ennek 2003. augusztus 16. napjától a kifizetés napjáig esedékes késedelmi kamata megfizetésére kérték kötelezni az alperest, elsődlegesen a Ptk. 108. § (1)-(2) bekezdésére, másodlagosan a Ptk. 171. § (1) bekezdésére alapítottan. Hivatkozásuk szerint a - perben nem álló - ... Kft.-vel 2001. február 2-án kötött együttműködési megállapodás alapján az egymás közt egyenlő arányú tulajdonukat képező debreceni ... hrsz-ú 9163 m² területű földrészlet egy részén a Kft. saját költségén aszfalt burkolattal ellátott közutat épített oly módon, hogy a földterület tulajdonjoga az út megépítése ellenére a felperesek tulajdonában maradt. A közforgalom számára átadott út az úthálózat részévé vált, az alperes javára használati jog létesült. A felperesek álláspontja szerint ezért az alperes - öt évre visszamenőleg - a használati díjnak megfelelő kártalanítás megfizetésére köteles, amely összeg megegyezik az ingatlan teljes forgalmi értékével.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság a felperesek Ptk. 108. § (1)-(2) bekezdésére alapított elsődleges kereseti kérelme tárgyában - az 5.P.20.163/2006/12-I. számú, külön végzéssel - a pert megszüntette. A Ptk. 171. §-ára alapított másodlagos keresetet az 5.P.20.163/2006/12. számú ítéletével elutasította. A Debreceni Ítéltábla a Pf.II.20.123/2007/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság 5.P.20.163/2006/12-I. számú - permegszüntető - végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per - érdemi - tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárás követően az elsőfokú bíróság 5.P.21.374/2007/3. számú ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felpereseket az alperesnek személyenként 300.000 forint perköltség megfizetésére. Az ítéltben megállapítottak szerint a felek között jogviszony nem jött létre, az alperes sem az út tulajdonosának, sem annak kezelőjének nem tekinthető, az út a felperesek tulajdonában álló ingatlan része, ezért a felperesek használati díj iránti igénye a Ptk. 108. § (1) bekezdése szerint alaptalan. Az elsőfokú bíróság ugyancsak megalapozatlannak találta a (2) bekezdés alapján érvényesített kártalanítás iránti igényt is, amely lényegében az ingatlan vételárának megfizetésére irányult, mivel indokai szerint szerződéskötési kötelezettség hiányában az adásvételi szerződést nem hozhatta létre.

Az elsőfokú bíróság az 5.P.20.163/2006/12. számú ítéletében a felpereseknek a Ptk. 171. § (1) bekezdésére alapított kereseti kérelmét is elutasította, megállapítva hogy e jogintézmény alkalmazásának konjunktív jogszabályi feltételei hiányoznak. Az igényérvényesítésre jogosultak - alanyi oldal - ismertetése mellett rámutatott, hogy a kártalanítás előfeltétele: a közigazgatási szerv

határozatával szolgalmat vagy más használati jogot alapítson. Ítéletével kötelezte a felpereseket az alperes részére személyenként 500.000 forint perköltség megfizetésére azzal, hogy az illetékeljegyzési joguk folytán le nem rótt személyenkénti 900.000 forint illetéket az államnak fizessenek meg külön felhívásra.

A felperesek mindkét ítélet ellen fellebbezéssel éltek. A megismételt eljárásban hozott 5.P.21.374/2007/3. számú ítélet elleni - 4. sorszámú - fellebbezésükben a keresetüket megváltoztatva annak megállapítását kérték, hogy az ingatlanra létesített út az alperes kezelésében van. Hivatkozásuk szerint a jogaik alperessel szemben történő megóvása érdekében megállapítási kereset előterjesztésének van helye.

Az 5.P.20.163/2006/12. számú ítélet ellen fellebbezéssel éltek a felperesek (16. sorszám alatt), valamint az alperes is (17. sorszám alatt). A felperesek fellebbezése elsődlegesen az alábbiak szerint részítéletnek tekintett elsőfokú határozat keresetük szerinti megváltoztatására irányult. Csupán másodlagosan kérték - tulajdonjoguk megóvása érdekében - annak megállapítását, hogy az alperes a tulajdonukat képező ingatlant ingyenesen nem használhatja.

A másodfokú bíróság az előtte folyamatban lévő peres eljárásokat egyesítette, az 5.P.20.163/2006/12. számú ítéletet részítéletnek tekintette.

Mindkét fellebbezést alaptalannak találta, ezért ítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét és ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felpereseket, hogy személyenként 800.000 forint fellebbezési eljárási költséget - továbbá személyenként 160.000 forint ÁFA-t - fizessenek meg az alperesnek, valamint az államnak külön felhívásra térítsenek meg személyenként 900.000 forint fellebbezési eljárási illetéket.

A megállapított tényállást ítélezése alapjául elfogadta és az arra alapított jogi következtetésekkel is mindenben egyetértett. A fellebbezés kapcsán kifejtettek szerint a másodfokú eljárásban is lehetőség van teljesítés helyett megállapítást követelni, ez nem ütközik a Pp. 247. § (1) bekezdés szerinti keresetváltoztatás tilalmába. Ugyanakkor úgy foglalt állást, hogy az adott esetben hiányoznak a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában foglalt együttes feltételei. A megállapítási kereset annak tisztázására irányul, hogy fennáll-e a vitatott tény, jog, illetve a felek közötti jogviszony. Az adott esetben az elsőfokú bíróság már a marasztalási kereset elutasítása kapcsán megállapította a jogalap hiányát - a peres felek közötti jogviszony hiányában - azzal, hogy az alperes nem kezelője az útnak. Következésképpen az alperes útkezelői jogállása kérdésében megállapítási kereset előterjesztésének a továbbiakban nincs helye.

Az alperes fellebbezését - amelyben a javára megállapított eljárási költség túlzottan alacsony voltát sérelmezte - alaptalannak találta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdésében szabályozott mérlegelési jogkörében eljárva az alperest képviselő ügyvéd munkadíját az általa elvégzett munkával arányban álló mértékben állapította meg a 4. §-ban foglaltaknak is megfelelően, amely egyben tartalmazza az általános forgalmi adót is.

A másodfokú bíróság a pervesztes felpereseket ugyancsak a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdésében foglaltak alkalmazásával kötelezte az alperes javára az őt képviselő ügyvéd - az elvégzett munkával arányban álló - munkadíjának megfizetésére azzal, hogy az illetékfeljegyzési joguk folytán le nem rótt eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelesek megfizetni.

A jogerős ítélet ellen a felperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel, amelyben - tartalma szerint - annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását kérték a megállapításra irányuló kereseti kérelmük szerint. Álláspontjuk szerint tévedett a másodfokú bíróság, amikor a megállapításra irányuló kereseti kérelmüket meg nem engedett keresetváltoztatásnak tekintette. Sérelmezték továbbá a terhükre megállapított első- és másodfokú perköltség, valamint első- és másodfokú eljárási illeték eltúlzottan magas összegét. Érvelésük szerint a bíróságok által alkalmazott számítási mód a Pp. 25. § (3) bekezdésében foglaltakba ütközik. Szerintük nem annak van jelentősége, hogy hány felperes van az ügyben, hanem annak, hogy egynél több követelést tartalmaz-e a kereset, mert az egyes követeléseket kell összeadni. Egységes pertársakként, a Pp. 82. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében egyetemlegesen - és nem személyenként - lennének kötelezhetőek mindösszesen 900.000-900.000 forint első- és másodfokú eljárási illeték megfizetésére az Itv. 42. § (1) bekezdés a) pontja szerint. Hivatkozásuk szerint az alperes javára megállapított - ügyvédi munkadíjból álló - perköltség sem áll arányban az elvégzett ügyvédi munkával: az alperes jogi képviselője mindösszesen három beadványt nyújtott be és két tárgyaláson vett részt; a másodfokú eljárásban tárgyalás tartására nem került sor, fellebbezési ellenkérelmet az alperes nem terjesztett elő. Az elsőfokú eljárási költséget a meg nem határozható pertárgyértékre figyelemmel 100.000 forintban, míg a másodfokú eljárási költséget a jogi képviselő érdemi tevékenységének teljes hiányára tekintettel 10.000 forintban kérték megállapítani a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem túlnyomórészt nem alapos.

A Pp. 270. § (2) bekezdése és a 275. § (3) bekezdése együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés megvalósulása.

A felperesek anyagi jogszabálysértésre hivatkozással nem, kizárólag eljárási jogszabálysértésre alapítottan támadták a jogerős ítéletet. Tévesen állították, hogy a másodfokú bíróság a keresetváltoztatás tilalma miatt nem vizsgálta érdemben a megállapításra irányuló kereseti kérelmüket. Ezzel szemben a másodfokú bíróság a Pp. 247. § (1) bekezdés c) pontjára alapítottan kimondta, hogy nem ütközik a keresetváltoztatás tilalmába, ha a fél teljesítés helyett megállapítást követel. Ugyanakkor az adott esetben azért nem bírálta el érdemben az erre irányuló felperesi keresetet, mert a megállapítási kereset előterjesztésének a Pp. 123. §-ában foglalt együttes feltételei nem álltak fenn. Megállapítási keresetnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában, vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

Az elsőfokú bíróság érdemben elutasította az elsődlegesen a Ptk. 108. § (1)-(2) bekezdésére, valamint másodlagosan a Ptk. 171. § (1) bekezdésére alapított marasztalás iránti keresetet is. Ha és amennyiben alapos lett volna a felperesek igénye, úgy az alperes marasztalására került volna sor. Következésképpen a felpereseket megillette az a lehetőség, hogy keresetükben teljesítést kérjenek. A felperesek viszont a marasztalás iránti keresetüket érdemben elutasító ítéleti rendelkezést helybenhagyó másodfokú döntést felülvizsgálati kérelmükkel nem támadták, ezért ennek vizsgálata nem képezte a felülvizsgálati eljárás tárgyát. Mindazonáltal tény, hogy a Pp. 122. § (1) bekezdése szerinti marasztalásra irányuló kereseti kérelem előterjesztésének feltételei fennálltak, ami önmagában kizárja a megállapításra irányuló kereset lehetőségét.

A Legfelsőbb Bíróság nem osztotta a felperesek érvelését az eljárási illeték és az elsőfokú perköltség tárgyában hozott döntés kapcsán sem.

Az elsőfokú eljárás során a felperesek keresetükben egymás közt egyenlő arányban 324.850.000 forint megfizetésére kérték kötelezni az alperest, azaz személyenként 172.425.000 forintot követeltek. A pénzkövetelés osztható szolgáltatás; a felperesek - állításukkal szemben - nem alkotnak egységes pertársaságot. Mindezekre figyelemmel egyértelműen meghatározható az I. és II. rendű felperesi követelésének összege. Ennek alapján az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 42. § (1) bekezdés e) pontja szerint az illeték mértéke peres eljárásban a

követelt összeg 6 %-a, de legfeljebb 900.000 forint. Az elsőfokú bíróság - ennek megfelelően, figyelemmel a Pp. 82. § (2) bekezdésében írtakra is - helytállóan marasztalta az illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesülő pervesztes felpereseket személyenként - a le nem rótt - 900.000 forint elsőfokú eljárási illeték megfizetésére.

A másodfokú bíróság az előtte folyamatban lévő ügyeket egyesítette. Ezáltal együtt bírálta el a P.21.374/2007/3. számú ítélet elleni, valamint a P.20.163/2006/12. számú „részítélet” elleni felperesi fellebbezést. A részítélet elleni elsődleges fellebbezés annak teljes megváltoztatására és az alperes marasztalása végett előterjesztett kereset teljesítésére irányult, és csak másodlagosan kérték - jogaik megóvása érdekében - a megállapítás iránti módosított keresetüknek való helytadást.

A megismételt eljárásban hozott ítélet elleni fellebbezésük kizárólag a megállapítás iránti keresetnek történő helytadásra irányult.

Következésképpen a fellebbezési eljárásnak tárgyát képezte a felperesek marasztalásra irányuló kereseti kérelme is, ezért minden alapot nélkülöz a felperesek érvelése, miszerint a fellebbezési eljárás meg nem határozható pertárgyérték (fellebbezési érték) figyelembevételével folyt. A Pp. 239. § alapján alkalmazott Pp. 25. § (3) bekezdése értelmében a pertárgy értékének megállapításánál az összes követelést össze kell adni, mindazonáltal az Itv.-nek a fellebbezési eljárásra irányadó 46. § (1) bekezdésében foglalt szabálya szerint a fellebbezési eljárási illeték mértékét a másodfokú bíróság önmagában a részítélet elleni fellebbezés folytán - melyben a fellebbezési érték személyenként 172.425.000 forint volt - személyenként 900.000 forintban helyesen állapította meg.

Az elsőfokú bíróság - a másodfokú eljárás során egyesített perekben - személyenként 300.000 és 500.000 forint, azaz összesen 800.000 forint ügyvédi munkadíjat állapított meg a felperesek terhére, amely rendelkezés ellen az alperes is fellebbezéssel élt, annak eltúlzottan alacsony mértékét sérelmezve. A másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (6) bekezdése alapján, mérlegelési jogkörében eljárva - alkalmazva a 3. § (1) bekezdésében foglaltakat is - a kifejtett ügyvédi munkát és a pertárgy értékét figyelembe véve állapította meg az ügyvédi munkadíjat, tekintettel az ügy bonyolultságára, valamint arra a szempontra is, hogy a rendkívül magas pertárgyértékhez magasabb ügyvédi felelősség is párosult, s mindez a jogi képviselőtől időigényes ténybeli és jogi felkészülést, a tárgyalásokon aktív közreműködést kívánt meg.

Ehhez mérten bizonyult alaposnak a felülvizsgálati kérelem a másodfokú eljárási költség mértékét illetően.

A másodfokú bíróság ugyanis akkor járt volna el helyesen - és következésképpen -, ha a másodfokú eljárásban felmerült ügyvédi munkadíj megállapításánál figyelembe veszi az IM rendelet 3. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó (5) bekezdésében foglaltakat is, amely szerint a másodfokú eljárásban a (2)-(4) bekezdésben meghatározott - az előzőek szerint 800.000 forintban elfogadott - összeg 50 %-a ítéelhető meg, azzal hogy a pertárgy értékeként a fellebbezésben vitatott összeget kell alapul venni. A személyenkénti - ÁFA-val együtt - 960.000 forintban megállapított másodfokú eljárási költséget a Legfelsőbb Bíróság különösen eltúlzottnak találta, mivel a másodfokú bíróság az ügyet tárgyaláson kívül bírálta el, melynek során a fellebbezési ellenkérelem előterjesztése nem igényelt bonyolult jogászai munkát. Mindezekre tekintettel a másodfokú eljárási költség mértékét az első fokon helyesen megállapított összeg felére, személyenként 400.000 forintra leszállította.

A Legfelsőbb Bíróság - az előzőekben kifejtettekre alapítottnak - a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértés hiányában a per főtárgya tekintetében [a Pp. 275. § (3) bekezdésében foglaltak alkalmazásával] hatályában fenntartotta, a perköltségre vonatkozó rendelkezést részben hatályon kívül helyezte, és ebben a körben a másodfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta [Pp. 275. § (4) bekezdés és Pp. 253. § (2) bekezdés].

Az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperesek a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek együttesen megfizetni az alperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségét, figyelemmel arra: a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban a felülvizsgálati eljárás tárgyának értéke az Itv. 39. § (1) bekezdésben foglaltak szerint nem volt megállapítható, ezért az illeték számításának alapja 600.000 forint volt, amely után a felülvizsgálati eljárási illeték mértéke 36.000 forint. Ennek megfizetésére a felperesek a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1)-(3) bekezdései alapján kötelesek. Az alperesnek a jogi képviselete ellátásával felmerült felülvizsgálati eljárási költségének összegét a Legfelsőbb Bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1), (3) és (6) bekezdéseiben foglaltakat alkalmazva - erre vonatkozó indítvány hiányában - a Pp. 79. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelően, a rendelkezésre álló adatok alapján hivatalból állapította meg.

Budapest, 2009. április 1.

*Dr. Orosz Árpád sk. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné Dr. Ágh Bíró
Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Szabó Julia sk. bíró*

K.Gyné

A kiadmány hiteléül:

bírósági tisztviselő